

FN's nye succesfulde tiltag i forebyggelsen af terrorisme med masseødelæggelsesvåben

Af Mads Fleckner

FN er ofte blevet kritiseret for at være en institution som er ineffektiv og langsomt reagerende i krisesituationer. Dette gælder ikke mindst sanktionsregimet, som er et af FN's blødere midler til at opnå sine mål. Med den ændrede verdensdagsorden efter den 11. september 2001 har organisationen dog kunnet imødegå denne kritik med fornyede og innovative tiltag.

Kritikken af FN og dens brug af sanktioner nåede nye højder omkring håndteringen af 'olie for mad programmet'. Programmet var oprindeligt et forsøg på, at forbedre de negative humanitære konsekvenser ved de omfangsrige FN-sanktioner mod Irak i halvfemserne, men viste sig at fejle på flere niveauer. Saddam Hussein, som sanktionerne var rettet imod, led mindst, og den civile irakiske befolkning betalte prisen; børnedødeligheden steg katastrofalt, og inden for FN's egne rækker dukkede sager op om omfattende korrupsion. Kritikken var især skinger fra USA's side. På mange måder blev det brugt af inkarnerede modstandere af FN og dens multilaterale regime i et forsøg på at lægge pres på organisationen og få den til at fremstå som et historisk misfoster som verden var bedre foruden.

I kølvandet på terroraktionerne den 11. september 2001 viste FN sig at kunne imødegå denne kritik med fornyede og innovative tiltag, og organisationen fremviste en kreativitet og en tilpasningsevne, der matchede de nye sikkerhedsomstændigheder. Det nyskabende viste sig tydeligst i de tiltag, der blev taget i forbindelse med monitoreringen af FN's medlemslande i kampen mod den globale terrorisme og i forsøget på kriminaliseringen af den.

Resolution 1540

Resolution 1540 blev vedtaget 28. april 2004 af sikkerhedsrådet og imødekom et presserende behov for at dæmme op for terroristers muligheder for at erhverve sig masseødelæggelsesvåben og materialer til fremstilling af disse.

Resolutionen påpeger og anerkender, „at spredningen af nukleare, biologiske og kemiske våben, samt midlerne fremstillet til deres anvendelse så som raketter, missiler og andre systemer, udgør en trussel mod den internationale fred og sikkerhed.”

Resolutionen og dens gennemførelse beviste endvidere, at organisationen besad de nødvendige innovative evner, og var påvirkelig over for nødvendige krav om forandringer. Resolutionen var det endelige skridt i en række tiltag, der formåede at få organisationen til at tilpasse sig de nye globale sikkerhedskrav.

Med masseødelæggelsesvåben forstås våben, der er fremstillet af enten kemiske, biologiske eller nukleare(fissile) materialer. Resolutionen indeholder et obligatorisk krav om rapportering og monitorering for samtlige medlemslande, og denne proces har sammen med andre øvrige tiltag vist sig at være effektiv.

Kofi Annan udtalte efter den 9. september 2001 at: „denne gang var det ikke en atombombe”. Denne udtalelse gør det egentligt meget godt ud for det internationale samfunds intensiverede bekymringer omkring den ikke så fjerntliggende og sprængfarlige cocktail af terrorisme og masseødelæggelsesvåben; her ikke mindst atomvåben. UNSC Resolution 1540 imødekom disse bekymringer med det hypotetiske potentiale det indebærer.

Terrorfinansiering og subtile netværk

Flystyrtene den 11. september 2001 kostede terroristerne et sted mellem 400.000 – 500.000 \$. Bali-terroren i 2002 kostede 50.000 – 74.000 \$. Istanbul 2003 kostede 40.000 \$. Bombningerne af ambassaderne i Kenya og Tanzania i 1996 kostede 30.000 – 50.000 \$. Den første bombe i World Trade Center i 1993 kostede 18.000 \$. Togbomben i Madrid den 11.marts 2004 kostede blot 10.000 \$. Tallene for aktionen den 11. september 2001 er givet af 911-kommisionen og de resterende stammer fra andre amerikanske kilder. Beløbende skønnes frembragt hovedsageligt ved hjælp af kriminelle aktiviteter såsom forfalskning af checks og kreditkortsvindel, samt gennem donationer fra lokale velgørenhedsorganisationer.

Alle beløbene er relativt beskedne set i forhold til den effekt de hver især skabte. Beløbene er også små sammenlignet med de følgende omkostninger, som især USA har brugt på efterfølgende krigsførelse i Afghanistan og Irak, samt penge brugt på nye sikkerhedsforanstaltninger. Tallene er alene interessante, set i lyset af hvor få økonomiske midler, der er sat til for at skabe en enorm effekt, og hvor lidt der skal investeres for at ændre spillereglerne drastisk på den internationale politiske scene.

Den dynamit og de sprængladninger, der blev anvendt til Madrid-aktionen var stjålet fra en mine i det nordlige Spanien og sat sammen i et skur uden elektricitet og rindende vand. På den måde holdt man omkostningerne nede på et minimum. Ligeledes rejste terroristerne de nødvendige pengemidler ved angiveligt at sælge rusmidler, samt falskt helligt vand fra Mekka. Trods forøgede sikkerhedstiltag, er det svært at forhindre en mindre aktion som den i Madrid i 2004.

Af de samlede midler som terrororganisationer modtager, går blot ti procent til finansiering af terroraktioner. Resten bliver brugt på rekruttering og træning, indoktrinering og politiske aktiviteter, udbredelse af propaganda, samt materiel støtte. Deres indsamlingsmetoder er mangfoldige lige såvel som deres transaktions- og opbevaringsmetoder, og for Al Qaida's vedkommende opererer de på flere niveauer med hensyn til indsamlingsmetoder.

Midlerne kommer fra lovlig handelsvirksomhed og kriminelle netværk, velgørenhedsmidler fra islamiske NGO'ere og moskeer, samt fra fundraising og hjemmesider. I den sammenhæng er det bemærkelsesværdigt, at efter ambassadebombningen i Nairobi i Kenya blev fire islamiske NGO'ere lukket ned af regeringen, og den ene blev ransaget af regeringen i samarbejde med det amerikanske FBI. Der er endvidere en stigende tilknytning mellem Islamiske NGO'ere i Afrika og militante grupper, og dette udgør en alvorlig trussel ikke alene for verdensfreden og sikkerheden, men også for NGO'ernes egne fremtidige eksistens og aktiviteter.

Som en del af denne stigende internationale bekymring, har US-AID, som er USA's statslige nødhjælpsprogram til tredjeverdenslande, fået tredoblet sit budget siden præsident Bushs overtagelse af embedet, og kampen mod terror har fået højeste

prioriteret. Dette skyldtes, at man mente, at fattigdom førte til terrorisme, og at man derfor ville linke fattigdomsbekæmpelse sammen med terrorbekæmpelse.

I de senere år er opbevaringen af midlerne og de økonomiske aktiviteter i stigende grad flyttet ind på det grå pengemarked i tilknytning til ulovlige aktiviteter, og har således gradvist fjernet sig fra den formelle pengesektor. En af måderne hvorpå man har flyttet pengemidler, har været smugling, og en del af disse pengebevægelser, har været ædelstene. Et eksempel på opbevaringen af pengemidler udenfor det formelle pengemarked er ædelstenene (bloddiamanterne) fra Sierra Leones borgerkrig i perioden 1997 - 98.

Efterforskningens præventive effekt

Der har været en del diskussion om, hvorvidt og hvor omfangsrig terrorforebyggelsen skulle være set i lyset af, hvor vanskeligt det egentlig er, at forhindre og forebygge terroraktioner. Set i bakspejlet har der været tydelige fordele ved at gå hidtidige terroraktioners forberedelser i sømmene, og igennem dette at finde vigtige informationer og kilder med hensyn til hvordan terroristerne opererer. Endvidere kan dette muligvis have en præventiv effekt, der i bedste fald kan hjælpe med til at dæmme op for, eller i det mindste begrænse terrorismen.

Netop den efterforskning, der i kølvandet på 11. september 2001 gik det finansielle aspekt af terroraktionen i sømmene, viste sig at være uhyre informativ. Det var netop den finansielle side, der afslørede forbindelserne mellem flykaprerne og deres medsammensvorne.

Den betydningsfulde viden, der findes i den finansielle side af terroraktionerne har også båret frugt ved andre lejligheder. Terroristen Ramzi Yousef, der organiserede aktionen mod World Trade Center i 1995, udtalte at han og hans medsammensvorne, havde ønsket at bygge en større bombe, men var forhindret i dette grundet begrænsede finansielle midler. Gennembruddet i efterforskningen kom, da man opdagede, at gerningsmændene havde forsøgt at få deres depositum tilbage for den lejede truck brugt til formålet.

I lyset af dette, kan man forestille sig en både omvendt afskrækkende effekt for terroristers finansielle aktiviteter, som dermed kunne have en forebyggende effekt, samt væsentligt forøgede muligheder for at spore og indskrænke terrorismens destruktive omfang og muligheder for fortsatte aktiviteter.

Menneskerettigheder trængt af terrorbekæmpelsen

Det har været stærkt diskuteret om hvorvidt de tiltag i lovgivning og praksis fra især USA's side, men også Englands er i strid med menneskerettighederne. Antallet af døgn man fra britisk side kan tilbageholde og isolere terrormistænkte er blevet væsentligt forøget og Guantanamo-basens vedvarende eksistens er et kritisk kapitel i USA's krig mod terroren.

FN's tillægsprotokol mod tortur og vold under fængsling, der er trådt i kraft fra den 22. juni, er blevet underskrevet af 20 lande. Det var underskrifter nok til at danne grundlag for en gyldig ikrafttrædelse. USA samt hele mellemøsten skrev ikke under, og man savnede især en underskrift fra Egypten som på mange måder kunne være et foregangsland i mellemøsten vedrørende menneskeretsemner og

konfliktmægling. Striden står således mellem på den ene side at bekæmpe terrorisme som politisk og ideologisk middel og samtidig kunne promovere menneskerettigheder.

Publiceret af Det danske Fredsakademi marts 2007